

Povod ovom članku jest predavanje dr. sc. Helene Koenigsmarkove iz Muzeja dekorativnih umjetnosti u Pragu (Uměleckoprůmyslové museum), održano u prostoriji Muzejskoga dokumentacijskog centra 21. studenog 2018., i kratka rasprava nakon njega. Tema je bila izdvojena muzejska čuvaonica koju je praški Muzej izgradio za svoje potrebe. Nadam se da će biti korisno još jedanput progovoriti o muzejskim čuvaonicama i smjestiti praški primjer u naše okvire. Krenimo redom.

Muzej može imati čuvaonice u sklopu svoje zgrade ili u njezinoj neposrednoj blizini. To je najbolja varijanta. Na taj je način sve na okupu – i kustosi, i zbirke, i druge muzejske službe. To je idealno. Nitko od onih koji bi gradili zajedničku (centralnu) čuvaonicu, pa ni ja koji se zalažem za njezino ostvarenje, nije toliko ograničen da ne shvaća kako je najbolja varijanta čuvaonica u muzejskoj zgradi. Pitanje je samo imaju li zagrebački muzeji u svojim zgradama ili u neposrednoj okolini dovoljno mjesta. Uglavnom nemaju, a u nekim slučajevima čuvaonice zauzimaju dragocjeni prostor koji bi se u povijesnim zgradama mogao bolje iskoristiti. Ako nema mjesta u zgradama ili u njihovoj neposrednoj okolini, čuvaonice je moguće smjestiti pod zemlju. U Europi ima muzeja koji su izgradili čuvaonice pod svojom zgradom, primjerice Haus der Geschichte u Bonnu. Oni su oko 700 000 muzejskih predmeta smjestili na pet ili šest katova čuvaonica ispod zgrade.

U neposrednoj blizini muzeja teče Rajna i opasnost od plavljenja sigurno je bila velika, a gradnja otežana. No sve je napravljeno uredno, dobro i sigurno. Mikroklima je regulirana, čuvaonice su prepune higroskopskog materijala, transport je organiziran, pa se čak i zrak filtrira i oslobađa štetnih sastojaka... Sjajno, samo koliko to košta?! Jako mnogo. Kad bi u Hrvatskoj postojala mogućnost da neki muzeji dobiju takve čuvaonice, prvi bih bio za njih. Ali izgledi su zanemarivi. Za nas je to znanstvena fantastika. Dakle, problem se svodi na novac. Nema novca – neće biti ni čuvaonica u sklopu zgrade ili ispod nje.

Ako ih ne bude, onda nije loša ideja izmjestiti čuvaonice izvan zgrade, dislocirati ih. To je napravio Muzej dekorativnih umjetnosti u Pragu. Sagradio je čuvaonicu u obliku kule na periferiji Praga.

Onamo nije premjestio samo predmete nego i kustose. Mi to nismo predvidjeli ni u *Prijedlogu koncepcije zajedničke čuvaonice za muzeje u gradu Zagrebu s mogućim lokacijama* jer to nismo smatrali dobrim rješenjem (ja ni danas

sl.1. Haus der Geschichte u Bonnu, detalj čuvaonice

Ilustracija preuzeta sa stranice: <https://www.hdg.de/en/haus-der-geschichte/collections/>

sl.2. Muzej dekorativnih umjetnosti u Pragu, izmještena čuvaonica

Preuzeto sa stranice: <https://en.upm.cz/the-central-depository/>
© Ondřej Kocourek

FUTILE DEBATES ABOUT JOINT MUSEUM STORAGE

The Museum of Decorative Arts in Prague built a separate museum storage for its own needs. This was discussed in the Museum Documentation Centre in November by Dr Helena Koenigsmarkova. Such a museum storage is just one of the possible solutions for a lack of storage space. A museum can have storeroom space in its own building, in some other location outside the museum's building, or the problem can be solved by the building of joint museum storage for several museums. The first version is the best, and after that the second, but if neither of these is possible or realistic, then the third, a joint storage facility, can come into consideration.

Zagreb is an example in which a joint storage facility would considerably help museums because the first two versions are not realistic. In 1996 the MDC worked out its *Proposal of a concept for a joint storage facility for museums in the city of Zagreb with possible locations*. Since that time we have done nothing. Today we discuss the topic the same way as before and stand just where we were a quarter of a century back. No progress has been made.

ne mislim da je dobro). Bilo kako bilo, s kustosima ili bez njih, to je druga varijanta. Lošija od prve, ali neusporedivo bolja nego da se ne poduzme ništa.

I opet, mi koji se zalažemo za zajedničku čuvaonicu nismo toliko slijepi da ne vidimo kako je ta varijanta bolja od zajedničke čuvaonice. Ali ona podrazumijeva da zagrebački muzeji izgrade svaki svoju dislociranu čuvaonicu. Ni to nije loše, ali problem je opet novac. Ako svaki muzej bude tražio izgradnju svoje čuvaonice izvan muzejske zgrade, to će biti toliki trošak da ga Grad neće moći financirati. Pritom treba podsjetiti da je izdvajanje za kulturu u gradu Zagrebu za 2019. smanjeno.

Dakle, ostaje treća varijanta: zajednička čuvaonica za više muzeja. Prema davnom prijedlogu MDC-a, gradile bi se čuvaonice za više zagrebačkih muzeja. Nešto sam slično svojedobno predložio i za dubrovačke muzeje. Uz punu spoznaju da to nije najbolja od svih varijanti, vjerujem da je jedina koliko-toliko realna i izvediva. No usto je važno spomenuti načelo dragovoljnosti. Svaki bi se muzej projektu priključio dragovoljno, sam bi odabrao predmete koji će se smjestiti u zajedničku čuvaonicu, sam bi kontrolirao rukovanje predmetima, svaki bi muzej, pa i svaki kustos, mogao imati „svoj prostor” unutar čuvaonice. Kontrola muzeja nad svojim zbirkami bila bi potpuna. Razina zaštite trebala bi biti vrhunska, i to sa svih aspekata: zaštite od potresa, poplave, provala, krađa, protupožarne zaštite, regulacije mikroklimе itd. Zajedničke čuvaonice ne treba promatrati samo kao skladišta za predmete nego kao aktivan segment u kulturnom životu neke zajednice u gradu. U njima bi mogle biti otvorene i čuvaonice u kojima bi korisnici mogli razgledavati predmete, izložbene dvorane, radionice itd.

Za tu varijantu postoje dvije mogućnosti. Jedna je paviljonski tip gradnje, a druga je kompaktna zgrada poput kule u Pragu. Svaka ima svoje prednosti i nedostatke. Paviljonski tip omogućuje jeftiniju gradnju jer nema velikih statičkih zahtjeva, ne grade se katovi, gradnja je prizemna. Transport je lako organizirati jer je sve na istoj razini. Nedostatak paviljenskog tipa zajedničke čuvaonice jest velika površina zemljišta što ga takva građevina zahtijeva. Takvo je rješenje uvijek novogradnja. Kompaktna čuvaonica (ovakva ili onakva zgrada) može se izgraditi i na maloj parceli. Čuvaonice se mogu smjestiti u središte zgrade, što olakšava održavanje potrebne muzejske mikroklimе. Ali takve čuvaonice podrazumijevaju gradnju u vis, postavljanje etaža, zadovoljavanje statičkih zahtjeva, ugradnju liftova..., a to sve poskupljuje izvedbu. Kompaktna se čuvaonica može izgraditi i adaptacijom stare zgrade, ne mora (ali može) biti novogradnja.

Čini mi se da je za nas realno izvediva samo posljednja varijanta – izgradnja zajedničke čuvaonice za više muzeja. Za ostale varijante nemamo novca, a nećemo ga tako skoro ni imati. Stanje u čuvaonicama zagrebačkih muzeja nije sjajno. One jednostavno guše mnoge muzeje, pa su neki zbog toga odustali od daljnjeg skupljanja pojedinih vrsta predmeta jer nemaju kamo s njima. Hitna je velika iako takvo stanje traje desetljećima. Zajednička bi čuvaonica mnogim muzejima donijela znatno olakšanje i omogućila prenamjenu prostorija sadašnjih čuvaonica i njihovo otvaranje javnosti. Rad sa zbirkami za pojedine se muzeje i njihovo osoblje u zajedničkoj čuvaonici ne razlikuje znatnije od onoga u izdvojenim samostalnim čuvaonicama pojedinog muzeja. I u zajedničkoj su čuvaonici zbirke izvan zgrade, kustos i drugo muzejsko osoblje mora do nje doći itd., ali ona može znatno olakšati muzejima upravljanje čuvaonicama. Naime, pri takvom rješenju nisu svi poslovi na leđima kustosa i drugoga muzejskog osoblja: poslove čuvanja, protupožarne zaštite, alarmiranja, zaštite od provala i osiguravanja mikroklimе u zajedničkoj čuvaonici obavljaju profesionalci zaposleni u njoj, koji se brinu o funkcioniranju svih tih sustava. No i to je mnogo racionalnije nego da u svakoj izdvojenoj čuvaonici te poslove obavljaju novozaposlene osobe. Izdvojenju čuvaonicu ne možete ostaviti bez osoblja i nadzora. Zaštitu od krađa, provala i požara lakše je i jeftinije osigurati u zajedničkoj čuvaonici.

Prijedlog koncepcije zajedničke čuvaonice za muzeje u gradu Zagrebu s mogućim lokacijama MDC je izradio još 1996. i o njemu se govorilo negdje do 2003. Izgubili smo dva desetljeća nepotrebno lamentirajući. Nismo napravili ništa. Niti smo kopali pod zgradama, niti je bilo koji muzej u nas sagradio izdvojenu čuvaonicu poput one u Pragu. Nepotrebno lamentiramo i dalje. Gradski ured za kulturu grada Zagreba jedina je šansa.

On može dobiti ili izabrati parcelu, ispitati potrebe muzeja i ustanoviti koji od njih želi sudjelovati u projektu, dakle može pokrenuti realizaciju s mrtve točke. Muzejski dokumentacijski centar u tome mu može pomoći. Izbor između dvaju modela za zajedničku čuvaonicu (paviljon ili kompaktna zgrada) treba obaviti nakon što se bude više znalo o parceli, muzejima koji žele sudjelovati u projektu...

Muzeji koji se ne žele priključiti projektu zajedničke čuvaonice mogu pokušati razviti svoj koncept, tj. jedan od dvaju koje smo izložili. Mogu graditi pod zemljom ili izgraditi izdvojene čuvaonice samo za svoj muzej. Mislim da su im izgledi za uspjeh minimalni, gotovo nikakvi, ali im svejedno želim mnogo sreće. Bilo bi sjajno da se izbore za svoj koncept i da nađu onoga tko će ih financirati.